

MAGYAR KURIR

Indult Bétsből, Kedden October' 28-dik napján, 1817-dik esztendőben.

Török Birodalom.

Az Austriai Cs. K. Követ még ugyan most is *Belgrad* nevű faluban tartózkodik, a' hova a' Konstantinápolyban uralkodó pestis miatt házanépével egygyütt kiköltözött vala: de a' hol egyéberánt, az-ólta, hogy ifiabbik fija a' pestisben meghalt, semmi további szerentsétlenség nem érte a' hozzátartozókat.

A' Fényes Porta és az Orosz Udvar között fennforgott egyenetlenkedéseken szerentsés fordítást tettek az alkudozások. September' 10-dikén írták Konstantinápolyból, hogy azokat a' feltételeket, melyeket *Sándor Császár* a' maga Követje *Báró Stroganoff* úr által *Bessarabiának* határaitra nézve a' Porta' eleibe terjesztetett vala, ez, Sept. 2-dikén elfogadta és megerősítette. A' *Bukaresti* alkú által a' *Dunának* a' Fekete tengerbe való szakadásánál a' víznek északi ága rendeltetett vala közös határlíneává. Ez a' línea mostan egy kevéssé kijebb tétetett délre a' víznek második ágáig, úgy hogy a' határlínea ennekutánna a' víz' *Sulina*' nevű ága' jobb partjának mentében éppen azon pontig nyúlik, a' hol ezen ág *Ismailon* felyül a' *Kilivel* öszszetsatlódik.

Algeria.

A' Londoni Ministeri Kurir, minekutánna az Afrikai ragadozó hajéknak né-mely Európai nemzetek' kereskedő hajóik ellen elkövetett gonoszságaikról beszéltetett volna, így végzi szavait: —“

„Söt erősítik, hogy az Anglus Ország-lószek 's Algeria között megerősített Kötésnek egygyik nagyon sarkalatos tizikelye is megrontatott volna, és hogy a' raboskodás' mostani és régi állapotja között tsak az a' külömbség, hogy a' keresztény foglyok most nem lántzon kéntelenítettnek dolgozni. Midőn Anglia azt kívánta, hogy a' rabszolgaság eltöröltessék, ezt ő nem tsak magára hanem az egész világra nézve kívánta, 's nélkü meg kell a' mellett maradni, hogy azon feltételek, melyeknek elfogadására ő a' Barbarusokat kényszerítette vala, tökéletesen betöltesenek. Mi ugyan egyáltaljában nem kívánnyuk azt, hogy a' köz ügyért mindenkor tsak Anglia egyedül álljon elő, mint annak oltalmazó bajnokja; az a' háládatlanság, mellyel ötet a' köz ügy, ugymint az Európa' szabadsága mellett való ily hosszszas tusakodásért, megjutalmaztatták (itt az Anglus kereskedő portékáknak Európából való szüntelen nagyobbnagyobb kizorittására czéloz a' Kurir), külömbben sem nagyon ketsegetti ötet arra, hogy oly ügyért, melynek inkább tsak mások vennék hasznát, új áldozatoknak tételére határozza magát: de azonban, ha az Algiriai Dey azt az Alkut, mellyet Lord Exmouthal kötött, megszegi, már ekkor minket személyesen illet ám a' dollog. Átaljában szollván, legrövidebb útja és módja ezen tengeri ragadozók' megzaboláztatásának a' lenne, hogy a' tengeri erővel bíró keresztény Hatalmasságok egygyütt szövetséget formálván, ezen Bar-

barusokat vagy egészszen kiirtsák, vagy pedig valamikor ők valamely Európai zászlót méltatlansággal illetnek, tüstént példásan megbüntessék őket.

Külömbkülömb úton érkezett tudósítások szerint, az Algíriai Deyt Om ár Baschát, az ő alattvalói kioltották a világból, A' dolog úgy látszik hogy September' 3-dikán történt, 's így adatik elő né-mely újságlevelekben: — „Több egy hónapjánál (ezeket Sept. 13-dikáról írják ezen újságlevelekben), hogy a' katonaság között bizonyos peggést lehetett észre venni. A' Deyre Om ár Baschára nézve félelmes hírek repdesnek széllyel. De ezek tsak olyan zengések voltak, a' melyek ma hallattak 's holnap ismét elenyésztek. Om ár maga sem adott nékiek hitelt, pedig megmondották neki, hogy vigyázzon, mert összezeceksüvést főznek ellene. September' 3-dikán reggel megjelentek nagy lármával 600 Törökkatonák a' kastélya körül, midőn a' Ministerek éppen összezülekezve voltak nálla, kivévén az ő fő vezérét, ki a' tengerpartján valamihen foglalatoskodott. Om ár a' veszedelmet látván, a' nálla őrizeten lévő 60 emberekből álló strázsasoportal azonnal fegyvert fogatott 's a' fő vezérhez is parantsolatot küldött, hogy jöjjön egy screggel a' kastély' megszabadítására. De már késő volt. A' 60 strázsák a' kastélyban nem birtak a' rebellisekkel, kik az első kapun azonnal által rontottak. A' Ministerek kijöttek ugyan eleikbe, 's eléggé ígérték, hogy minden panaszszokat elhárítani fogják, de a' rebellisek nem engedték letsendesített ni semmi ígéretek által magokat, 's egyenesen kimondották, hogy nékiek nem kell tovább az Om ár' uralkodása. Om ár ezt hallván parantsolt, hogy bortsássák-be őket, reménl-vén, hogy maga majd helyre állítja a' tsendességet: de semmire sem lehetett vélek. Végre kardot rántott és védelmezni akarta magát, hanem a' re-

bellisek közzül valami harmintz valme-rőbbek ötet megragadván az udvarra le hurtzolták 's megfojtották. Míg ezek a' kastélyban lármáztak, az alatt egy más Török csoport a' városban Hadscha Alit, *Deynek* kikiáltotta, győzdelmi örvendezéssel az utzákon széllyel hordozta, 's végezetre mint Deyt, fényes pompával a' Fejedelmi kastélyba, a' másíknak megölettetése után néhány szempil-lantatokkal, bekísérte.

Szent Ilona.

Lord Amherstel együtt, kiről tsak e' napokban említettük, hogy Bonaparténál lévén véle sokáig beszélgetett, Ellis, az *Amherst* követségi Titoknokja is jelen volt ezen audientzián, 's ilyen jegyzéseket adott-ki: —

„*Szent Ilona* szigete kívülről tekintvén nem egyebet mutat egy termékellen kösziklamassanál, a' melly nem egyébert látszik ezen kiellen és véghetetlen kiterjedésű víz-pusztán lenni, hanem tsak hogy kinyughassák magokat; a' haboktól ide 's tova hanyatott hajósok a' melly gondolat ugyan azonnal elenyészik, mi-helyest az ember a' lábát kitéhette v' sziget' partjára, a' hol egyszerre igéző szépségű környékek tűnnek szeméi cieibe, a' milyen nevezetesen az úgynevezett *Plantation-House* is, a' Kormányozó lak-helye: hanem a' mi engemet illet, ben-nem legnagyobb bámulást gerjesztett-fel ezen egész szigetre nézve az, hogy ily mostoha, ily semmit nem ígéro tárgyak-ra. az emberi erő és mesterség' tehetségei ily nagy bőkezűséggel fordítottak. —

„Az alatt, míg a' jó remenség' fokán Cápban tartózkodtunk, ott annyit és oly sok félét hallottunk a' Bonaparte' kedvének változóságáról, hogy végre már remenségünk se' volt ahoz, hogy megnyer-hessük a' hozzávaló bebortsáttatást: de szerentsénkre éppen jó kedvel találtuk, 's meg is nyertük ma (Jul. 1-ő napján) a' véle való beszélgetést. Előbb Lord

Amherstet vezette-be hozzá *Bertrand*; 's minekutánna kettőn egy óráig beszélgettek volna, ekkor engem' mutatott-be maga *Lord Amherst*, 's véllem is fél órát beszélgetett; utána *Makswell* a' hajós kapitányunk 's a' követségi Gavallérok következtek. Minnyájunkhoz külömbkülömb kérdéseket intézett a' magatulajdon állapotja eránt, 's meg kell vallanunk, hogy minden magaalkalmaztatása oly maniros, méltóságos, nem erőltetett, és magátkedveltető, hogy a' *Thüilleria* kastélyban a' maga hatalmasságának tetején sem mutathatta volna magát kevesebb erőltetés nélkül és nyilatkozottsággal. Azon fél óra alatt, míg *L. Amherst* egygyütt nálla benn voltam, szembetűnőleg látszott iparkodni, hogy a' mit mond, 's minden gondolatait, miként nyomhassa jól be minnyájunknak emlékezetébe, kétségkívül, hogy mi osztán másoknak is megbeszélhessük. Az ő beszédje' módja nagyon epigrammaticus; kifejezései olyanok, hogy észre lehet venni belőlök, hogy oly ember' szájából jönnek, a' ki megszokta a' mások' meggyőzését. A' hang, mellyen politikai nagy kérdéseit teszi, olyanok, hogy másban ámitásnak (*charlatánságnak*) tartanak; nálla pedig nem egyéb, hanem csak annak a' systemának kifejlődése, mellyet átaljában felvett magának. Ámbár ő, mint fel lehet tenni, az Angliai Ország-lás' módjának belső minémüségé eránt figyelmetességgel viseltetett, azt mindazonáltal igen édes-kevessé láttatik esmerni; az ő Anglia' politikáját illető minden beszédjei, valamint a' múltakra úgy a' jövőökre nézve is, mint ha mind egy oly *Despota*' szájából jönnének ki, a' ki még tsak képzelni tudni vagy akarni sem lát-szik azt a' külömbséget, a' melly abból származik, ha a' Monarkhia a' nemzetnek nem tsak a' hasznát hanem gondolkodása módját is tekintetbe veszi. Gyakran él metaphorákkal és hasonlatosságokkal; ez utólsókat nagy részént az Orvosi tuda-

mányból költsönözi. Beszédje sches, de tisztá és hathatós; a' hangja és kimondása' módja selyül múlták várakozáso-mat. —

„*Bonaparténak* az ő mostani álla-potja ellen való panaszolkodása: az én ítéletem szerént, nem okozott volna oly nagy részvételt, ha az, az Angliai Parla-mentumnak felső Házában fel nem vő-tetett volna; de minthogy ő az *Okosság* és *Törvények*' ellenére azt vitatta, hogy nekünk niuts jusunk vele úgy bántni, miat hadifogollyal: tehát lehetettel gondolni, hogy nem fog neki tetszeni akárhogy bánt-nak ezen szempontból vele. De ha már egyszer hadifogoly ő nem könnyü kitalál-ni, hogy mi okon panaszolkodik még is mostani megszorítatásán? Az a' panasza, hogy nem adnak elegendő élelmet, és bört neki (mert nekem úgy tetszik, hogy *Montholonban* ő beszél) éppen nem érdemel figyelmet, és nem lehet meg-fogni, hogy mi módon tsinálhat oly nagy lármát illy tsekélység felett, annyival in-kább, mivel a' dolog nem is igaz. Meg-vallom, hogy mind eddig én magam is hajlandó voltam a' *Longwoodi* lakása' alkalmatlanságáról szárnyallt híreknek el-hivésére; de most egészen ellenkezőről-gyözték meg szemcím. Az ő *Longwoo-di* háza tsinos, alkalmas, és olyan há-zat mutat, mellyben nagyobb rangú de minden pompa nélkül élni kívánó személy-el lakhatik. Vannak ugyan szebb helyek is a' szigeten, mint p. o. *Plantations-House*; de több személyekhez is van az itt lévő ház alkalmaztatva, és a' Kormá-nyozó méltóságához képest van az elin-tözve. Más két panasza *Bonaparténak* az ő személyes megszorítatását, és az idegenektől való elzáratását érdeklik. Az elsőnek az a' rugója, hogy *Bonaparte* elszökését lehetetlennek látja mind' addig, míg a' várbeli, és hajókon lévő strázsák-öt szemmel tartják. Ebből a' külfölből eredett panaszolkodása azonban látszik

hogy nem lehet fundamentomos, mihelyt meggondolja az ember, hogy ő reá mint fogolyra szükségesképpen vigyázni kell. De hiszen szabad is neki az, egész szíveten járni egy Anglus Tisztel, niínts ő ebben a tekintetben semmi szabados töljáró nézve megkötve. Egészsége vagy maga mulatása tekintetéből 4 egész Anglus mértföldnyire minden kísérő vagy vigyázó nélkül mehet; egy más 8 mértföldnyi darab földön szakaszonként állanak a strázsák; egy még ennél is nagyobb 12 mértföldnyi területben vigyáznak szorosabban reá. A két utolsóbb területben sints Tiszt vele. Éjszakának idején igaz hogy házát sűrű strázsák veszik körül. No de, ha már fogoly valaki, ugyan lehet-e több szabadsága, mint neki, szükséges megszorításában? Mennyünk már most az ő idegenektől való elzáratására; az igaz hogy ő hozzá senki a Longwoodi Kormányozó Engedelm Levele nélkül nem járulhat: de ezt akár ki könnyen megkaphatja, és sem az Idegeneknek, sem Bonaparténak ebben a részben semmi féle mesterséges vagy önkényszerént való fogások által kedvek nem szegetik. Levelezni csak a Kormányozónál fogva szabad neki, ennél fordulnak meg minden hozzá vagy tőle menő levelek, a mi neki fájdalmasan éshetik ugyan; ugy de ez is csak annak szükségesképpen való következése, a mi ő most, és valaha volt. Ezen panaszai Bonaparténak én ugy gondolom, hogy ezen két okokon fundáltatnak: először, hogy az Európaiaknak, különösen pedig az Anglusoknak, kik közt hiszi hogy barátjai vagynak, figyelmességeket foglalatoskodtassa; másodszor pedig, mivel karakteréhez és szokásaihoz képest gyönyörködik benne, hogy

alkalmatosságot adhat holmi mende monda beszédekre, és mindenféle okoskodásokra, mellyeket sokan az ő hír szárnyára keltt panaszain építenek. Ha igaz ez az én vélekedésem, majd egyszer csak bele ún ám Bonaparte zugolódásába, és maga által fogja látui, hogy hatsak ugyan fogolynak kell lenni neki, az ő szensélyes szabadsága kevesebbé meg nem szoríttathatott, mint a hogy vele most a legjózanabb principiumok szerént bännak.

Elegyes Summázatok.

Helvetziában *Freyburgból* Ursula Apátzákbold álló plántalacosokat szállítanak Metz városába; egy öreg Papot küldöttek elkíséréssekre.

Berlinben a reformatzió-jubileuma innepét megelőző napon Oktober 30-dikán a *Mihlós* templomában Szent Vatsorával élnek a kétféle Evangelicus Egyházi papi személyek, egygyütt, megtört kenyérrrel, a két különböző Confessióbéli két papoknak kezeikből.

Viereskedői Jegyzések. — A *Lipsiai* vásárról írják, hogy jói folyt; *Siddók* és *Görögök* sokan voltak; jól keltek kivált Anglus portékák, úgy hogy az első 8 napok után már találni is alig lehetett; igaz hogy nagyon is óltson adták, de hipótolta ezt a sok eladás. A Szaks és Helvétus pamukportékákis jó keltek: de ezeknek még jobb keletit remélik ezután. Csak a durva posztó nem kellett majd senkinek; e nagy szerentséltenség mind azokra a fabrikás helyekre nézve, a hol többire csak közönséges posztót készítenek; elkelt ám a finem posztó mind. A kávé fontját 8, a tzuorét 9 (Szaksz) garason adták; a riskása egy időtől fogva szüntelenül drágul.

Száz forint huszas pénzért, adtak Váltó czédulában: —
Oct. 24-dik napján 283 $\frac{1}{4}$ — 25-dikén 293 $\frac{1}{2}$ — 27-dikén 293 — forintot.

Hazai Dolgok és egyéb Toldalékok.

Magyar Ország.

Szemlinből October' 18-dikán ilyen tudósítást olvasunk egy különös levélben: Ő Felségek 17-dikben délutáni 4 óra tájban érkeztek meg Pétervárról a Szeremségnek ezen fő városába, a honnan az általellenben fekvő Belgrádi várat, melly most Török kézben vagyon; meg lehet látni. 18-dikban tartotta a Belgrádi Basa, ki Felséges Urunknak 's Asszonyunknak udvarlott, hemenetelét igen nagy pompával a számára készített Lógerbe, melly több Sátorokból állott. Ezekkel szemközt állott az a sátor, melly Ő Felségeknek és a fő Generaliságnak számára vonatott fel, és a honnan Ő Felségek a Basa pompás menetelét esmeretlenképpen szemlélték. Már 10 órakor, midőn a Basa Belgrádból kiindult, hogy hajóra üljön, elkezdődött ott az Ágyuknak durrogása, mellyet az Austriaiak részéről is ahhoz mérsékelve viszonoztak a Tsaikisták, a mint a Törökök a parthoz közelgettek. Egy Svadron Huszárok fogadták a Basát, mikor kísérelével a partra kiszállott, és egészen a Lógerjében lévő Sátoráig kísérték. 10 gyönyörű, gazdagon felszerezett Arals paripákat vezettek a Basával, mellyek között kettőn, egy szürkén, és egy pejen nem volt nyereg. — Vége lévén a pompás menetelnek, más ruhába öltöztek Ő Felségek; a Város Komendansának házához kocsikáztak; és délután 1 órakor a Basának Audientziát adtak. A Basa 12 személyekkel jött a városba, és ugyan-
sak hosszasán tartott az Audientzia. Tolmáts által folyt a beszéd. Ezután Ő Felségek ebédre vissza tértek, és délután ki mentek a Lógerbe Török Hadigyakorlásnak nézésére, mellyet a Basa Ő Felségek kedréért rendelt volt. Ez a Hadi játék

inkább Karuszzszel, mint Katnai gyakorlás-forma volt. A Törökök fel's alá nyargalódtak, és olyan formán hajigáltak egymásra botokkal, mint hajdan nyársokkal szoktak. Egy Tolmáts által jött Ő Felségekhez a Basa Sátorából, annak kijelentésére, hogy már a Hadijátéknak vége lesz, és hogy a Basa bulszni akar. Eljött nem sokára Ő maga is két Tolmátsal, és fél óráig beszélgetett Ő Felségével a Császárral. Ekkor előhozták a lovakat, Ő Felsége megnézte azokat, és a Basa a két nyereg nélkül valókat, még egy más egészen aranytól ragyogó szürkével együtt Ő Felségének ajándékozta. A Törökök ezen paripákat a Kontumattiába adták. Ezután ismét két Törökök Ő Felségének a Császárnénak több Török Swal keszkenőket, ruhákat és egyrózsaolajjal megtöltött Edényt által adtak. Ezen portékák hasonlóképpen Kontumattiába tevődtek. Minekutánna a Basa eltávozott, 3 Császári Generalisok Satorába mentek, hogy tőle a Császárnak nevében elbútsúzzanak. Most ismét mind Semlimben mind Belgrádban elsütögették az ágyukat, és a Törökök eltávoztak. Az embereknek öszvelegyedésekre nézve sűrű Katona Strázsák állittattak ki, hogy a Törökökhöz való érést megakadályozassák; mert különben 20 napig tartó Kontumattiát kellett volna mind azoknak kiállani, kik csak egy Törökhöz is értek volna testekkel. Ő Felségeknek Szemlinből való elindulása Octobernek 20-dikára volt határozva.

* * *
Poson Oct. 24-dikéről. — A Szürettről így irt innen a Deák újság: Három nappal elébb elkezdődött nálunk a szüret, mint meg volt határozva; mint-hogy éjtszakánként olly híves sőt hideg volt körülöttünk az idő, hogy a szőlős gaz-

Ák méltán félhettek tőle. Már nagyobb részét a' hegyeknek meg is szedték, de Vasárnap olta szüntelen esvén az eső, Szerdaig ugyan csak szedtek valamit, hanem Szerdán és Tsötörtökön éppen semmit sem lehetett szedni. Tegnap mind azonállal úgy mutatta magát az idő, mint ha ki akarna tisztulni, csak hogy osztán fagy ne követné az Égnek kiderülését! — Már Budán is elvégezték a' szüretet. Úgy beszélnek, hogy reménységen fellyül való a' bősége a' bornak; pedig jósága is különös.

Ugyan Posenból, a' Német újság ezt a' *Mehadiából* költt magános levelet teszi közönségesse Felséges Urunknak 's Asszonyunknak Banáti utazásáról. Sept. 29-dikén mind a' két Felség Karanfőben múlatott; éltek ezen alkalmatossággal azon 5 Haramják, kik esztendővel ez előtt Cs. Kir. Generalis *Branovatzky* urral olly rútul béntak, hogy ez egy hét mulva azután *Lugosban* meghalálozott, és ő Felsége a' Császár előtt kegyelemért esedeztek fogságokból. Felséges Urunk ezt nekik meg nem adván, a' Császárné a' Felségéhez folyamodtak, ki is nekik csakugyan megkegyelmezett abból az okból, mivel ők a' magok Orgazdájokat Katona törvény szerint nagyon lötték. — A' Felséges Fejedelmi Utazók *Ovidiusnak* a' Tornyát is megnézték a' hegyen. — *Razvratánál* pedig Vizahalászattal gyönyörködtették magokat ő Felségek. Mikor egy nagy és szép Vizát huztak éppen ki a' vizből, ő Felsége a' Császárné maga segítette: azt tulajdon kezével vonni, és azt parantsolta, hogy ezt a' halat Felséges Edes Attyának a' Bavariai Királynak számára Monachiumba vigyék. Mindjárt is kivették a' halászok a' száján a' hélit ikarájával együtt, mindent jól besóztak, és most már sósvízben egy éppen e' végre készültt hosszú ládában, egy zöld színre festett szekéren viszi azt Monachiumba

egyik ezen halászok közül. A' felsőbb szépen kivilágosított Haramjabarlangból való kilépésekor megengedte ő Felsége a' Császár, hogy abban egy márvány Táblát állítanának fel az ő Felsége' ott létének örök emlékezetére.

* * *

Lötse Sz. K. Városának September 20-dikán volt szerentséje Fő Herczeg Ferdinandust Országunknak Komendánsát felső Magyar Országon tett Inspektziói utazásában tisztelni falai között. A' mint Eperjesről felénk közelített ő K. Fő Herczagsége, először ugyan Szepes Vármegyének határánál, azután pedig a' XVI Szepességi Városok földén Váralyához közel tisztelő deák beszéddel fogadták az e' végre rendeltt Követségek ő K. Fő Herczagségét mind a' Vármegye' mind a' Káptalan' részéről. Ugyan ezen Követségek kísérték be a' Fő Herczeget Városukba estvéli 7-edfel óra tájban. A' Városnak Bírája *Titt. Kritske József* úr, a' Magistratussal, és minden rangú 's rendű öszve sereglett emberekkel a' városnak kapujánál várta és hathatós Magyar beszéddel tisztelte a' Felséges Vendéget. Lötst a' több Szepességi Városokkal egyetemben Németek lakják, úgyhogy a' Hazai felsőbb részeiről ide szoktak a' Magyarok jární Német szó kedvéért. Mikor tehát egy ilyen Vidéken Hazai nyelven tiszteltetik Országunknak egyik legfelsőbb Méltósága, az valójában valami különös, és olyan dolog, melyet elhallgatni valóságos bűn volna. Sőt kötelelességünknek éreznénk ezen Magyar Beszédet Olvasóinkal egész kiterjedésében közleni, hadd lenne az mind a' most élők előtt buzgító példa a' Hazai nyelv gyakorlására, mind pedig a' késő maradék előtt egy szép Historiai Datum arra, hogy még egy olyan helyen is, a' hol különben Magyarok szoktak németül tanulni, illendőbbnek tartották a' magyar mint a' német

nyelvet választani a' tisztelettelre, ha a' Kurir leveleinek kevés és keskeny voltak azt megengedné. Annyit mindazonáltal tartozunk a' Tilt. Biró úrnak díszletére közönségesse tenni, hogy ez az úr már az 18 $\frac{1}{2}$ -dik esztendei Diétán mint Lőtte városának Követje a' Nemzeti Nyelv mellett hathatósan beszélt, és annak szükségét erősen támogatta. Most mondott Beszédjében különösen azt a' környülállást vette fel materiájául, hogy 1809-ben a' Fő Herczeg melly nagy jótétemént közlött a' Szepesi Városokkal, midőn Lengyelországban Vitézi bátorsággal és okossággal folytatván a' háborút, ezen Vidéket a' hadnak rettentései ellen bátorságba helyeztette, — és most is melly nagy háládatosságra teszi magát méltóvá annál fogva, hogy nem gondolván az időnek viszontagságaival fáradhatatlanul szorgalmatoskodik a' Hadi Intézeteknek, és a' Katonáknak vizsgálásában. — Hogy pedig a' Fő Herczegre vissza térjünk, ez a' Hazánknak Fényes Csillaga hasonlóképpen magyar nyelven felelt a' Magyar Orator tisztelő Beszédére. Megnézte még azon napon Feld-Marsal Lajtnánt Báró *Márjássy András* ő N. gának társaságában a' Gróf Gyulay Ignátz Regementjének Tartalék-seregét, a' polgári katonaságot, a' kaszarmát, és bár már estve volt, mind azáltal mindeneket szorosán megvizgált. Estve a' város ki volt világosítva. Más nap reggeli 7 óraker Misét hallgatván a' Városi Templomban, elébb ezen régi Templomnak különösségeit, azután a' Városházát, annak Archivumát, a' hajdan Convictualis, most pedig a' Gróf Gyulai Ignátz Regementje' Nevendékjeinek számára kibérlelt Épületet, az említett Regementnek Cancellariáját, a' Katonai Magazinumot, és Vármegye-házát vizsgálta meg. 9 óraker tőlünk el indulván Igkón és Márkusfalván keresztül Szomolnokra sietett.

E r d é l y.

Szebenből October' 3-dikáról illy szomorú hírt írnak: A' Török Portánál volt Prussziai Követ Pillsachi Báró *Senft* úr Septembernek 5-dik napján Konstantinápolyból jöven olly tzállal érkezett ide, hogy Bétsen keresztül minél hamarabb Berlinbe haza utazhasson. De más-ként rendelte azt a' végzés. Egy veszedelmes nyavalya hirtelen meglepte ő Excellentiáját, mellyben mind eddig az ideig fekünni kéntelenítettik. Hasonló sorsra jutottak a' Követ úrnak gyermekei és házi szolgálói. Így lévén a' környülállások, utazását egy hamar nem fogja folytatni.

* * *

Erdélyi Püspök Nagy Méltóságú és Fő Tisztelendő *Rudnai Sándor* úr ő Excellentiája a' Maximilian József Király és Splényi Regementek' Nevendékjeiknek mind két részre száz száz forintokat méltóztatott ajándékozni azzal a' meghagyással, hogy ezen pénzen sültet, és sertvenének azoknak.

Tyúk-gazdaság — nagyban.

Nem új dolog tsirkéket kotló nélkül keltetni. Az Egyiptombeliek nagyon régen tudták már ezt a' mesterséget, úgy hogy a' régiség miatt annak sem lehet nyomába akadni, hogy kinek fordult-meg legelsőben az eszébe ez a' dolog. Elég az hozzá hogy az Egyiptombeliek ma is tsak úgy élnek azzal mint régenten, a' helyett hogy tyúkot kottlatnának, a' kottlóval vesződnének, azon töprenkednének hogy nem szokott é el fészkeről a' kottló, nem hütötte-é meg a' tojásokat, nem törtete-é el azokat 's a' t. egy nagy 's e' végre készített kementzére bízzák a' dolgot, és tsak azt leszik, mikor ezenként bűnük ki a' tojásokból az apró tsirkék. Node mitsodás kementzék lehetnek ezek; mert ha tsak kementze kell az mindenütt

van, s azonban csak tettek már Európában is velek próbát, tettek volt Frantzia Országban is: de minden haszón nélkül? Eppen ez a dologság, ezt nem tudtuk a Frantzia Egyiptomi Expeditionnak idejéig. *Adrian* Császár ugyan már régen le írta az Egyiptomi kementzékét, de tökéletesség nélkül, így jártak egyebek is kik attól fogva pennájokra vették azokat, és ez az oka, hogy ama különben nagy *Reaumur*nak próbátételei sikeretlenek lettek. *Roziere* és *Rouyer* Uraknak köszönhetjük hogy most már az Egyiptomiaknál *Mamat* névvel nevezett Tsirkeköltő kementzék dolgában megvilágosodtunk. Ezek az Urak így írják le azokat: a' tojások ganéj-porra rakatnak, és alólírt fűtött kementzék által melegítettnek, úgy hogy a' meleg soha keletlenül se nagyobb se kisebb ne legyen, hanem egy húzomban mindég egyformán tartson. A' tisztelt urak állítottak is már fel hasonló kementzékét, és a' parasztnaknak 100 tojás helyett 22 napok múlva 70 tsirkekét adnak. A' Paraszti csak beviszi hozzájuk a' tojást, és egy tsédulával haza térvén, minden aggodás nélkül várja a' határnapot, a' mikor megy a' tsirkeiért. Hogy melly gazdaságos dolog ez, csak alólól is meg tetszik, hogy Egyiptom 10-ed részét alig teszi Frantzia Országának, és még is 4-szer annyi majorság el kél esztendőttől ott, mint itt. (Nem lehetne-e ezt Magyar Országban is praktizálni?)

B é t s.

Császár és Király ő Felsége kegyelmesen méltóztalott *Werschetz* Kamerális mező városát, midőn mostani útazásában ott megfordult. Fels. Kabinéli kegyes írása által, Szabad Királyi várossá nevezni.

* * *

Rómában a' Cs. Kir. Követ *Hertzog Kaunitz Bittberg*, Október' 4-dikén az Austriai Császár ő Felsége nevenapját

egész czeremoniával való nagy misével inneplette a' Német nemzeti templomban a' követséghez tartozó minden tagokkal egyetemben. Ugyan azon nap' este fényes *Concertet* adott a' Követ úr, mellyen a' Cardinalisok és Fő Nemesek jelen lévén, a' szokott rendtartás szerént megtették köszöntéseiket.

* * *

A' Cs. K. Német Örökös Tartományokban is megtartják mind a' két Protestans Felkezeset a' Reformationnak ezen folyó esztendőben Oct. 31-dikére eső III-dik Százados innepét. Minthogy azonban ez a' Világnak nevezetesebb történeti közzé tartozik: tehát úgy gondolkozott az alólírt, hogy nem fogna kedvetlen dolgot tselekedni, hogyha a' Reformatzió ezen III-dik Százados Innepének a' Német Örökös Tartományokban lett megülését egy emlékeztető pénznél fogva a' maradéknak számára fenntartaná. Ez az emlékeztetőpénz, mellyel a' Szülék magzataiknak, a' Barát Barátjának több esztendőkre fenmaradó ajándék gyanánt kedveskedhetnének, de a' Régi pénzekben gyönyörködők is Gyűjteményeiknek vele nem kevesen díszit szerethetnének, már készen is vagyon. Egyik oldalán Luthernek jól eltalált képe látszik, másik oldalán pedig egy alkalmatossághoz való felülírást olvashatni. Lehet kapni itt Bétsben akár magánál az alólírtnál, akár pedig az idevaló Evangelicusok' Templománál a' Dorottya Útszában 1179-dik szám alatt az 1-ső emeletben Cs. K. Consistoriumi Tanácsos és Superintendens Főtisztelendő *Wächter* úrnál. Az árra 12 aranyot nyomó formában 200 Váltó forint, Ezüstben pedig 14 Váltó forint.

Béts October' 27-dikén 1817.

Kern József

Arany- s Ezüstműves.

Boltja van a' Kohlmarktön Lord Wellington tzm alatt a' Gróf Clary féle házában 268-dik szám alatt.